

ZAMONAVIY MOLİYAVIY BOSHQARUV VA IQTISODIY BARQARORLIK

Sobirova Dिल्фуза Mahmudovna

Romitan tuman 3-son politexnikumi maxsus fan o'qituvchisi

Annotatsiya. Mazkur maqola zamonaviy moliyaviy boshqaruv va iqtisodiy barqarorlik o'rtasidagi o'zaro bog'liqlikni tahlil qilishga qaratilgan. Maqolada moliyaviy boshqaruvning asosiy tushunchalari, uning samarali amalga oshirilishi uchun zarur bo'lgan zamonaviy usullar va texnologiyalar haqida batafsil ma'lumotlar beriladi. Shuningdek, iqtisodiy barqarorlikka ta'sir etuvchi omillar, moliyaviy boshqaruvning iqtisodiy o'sishga va barqaror rivojlanishga qo'shadigan hissasi hamda davlatlar va korxonalarda amalda duch kelinadigan moliyaviy boshqaruvdagi qiyinchiliklar va muammolar, iqtisodiy boshqaruvning zamonaviy yondashuvlari va texnologiyalarini joriy etish orqali iqtisodiy barqarorlikni mustahkamlash va turli moliyaviy risklarga qarshi kurashishda samarali strategiyalarni ishlab chiqish zarurligi muhokama qilinadi.

Kalit so'zlar: Zamonaviy moliyaviy boshqaruv, Iqtisodiy barqarorlik, Moliyaviy risklarni boshqarish, Raqamli moliya, Moliyaviy texnologiyalar (FinTech), Moliyaviy boshqaruvning modernizatsiyasi, Iqtisodiy o'sish, Xalqaro hamkorlik, Moliyaviy tizimlar, Barqaror rivojlanish.

Аннотация. Данная работа посвящена исследованию взаимосвязи между современными методами финансового управления и экономической стабильностью. В статье подробно рассматриваются основные понятия финансового управления, а также современные методы и технологии, необходимые для его эффективной реализации. Кроме того, обсуждаются факторы, влияющие на экономическую стабильность, вклад финансового управления в экономический рост и устойчивое развитие, а также проблемы и сложности, с которыми сталкиваются государства и предприятия в области финансового управления. Подчеркивается необходимость внедрения современных подходов и технологий в области экономического управления для укрепления экономической стабильности и разработки эффективных стратегий борьбы с финансовыми рисками.

Ключевые слова: Современное финансовое управление, Экономическая стабильность, Управление финансовыми рисками, Цифровая финансовая система, Финансовые технологии (FinTech), Модернизация финансового управления, Экономический рост, Международное сотрудничество, Финансовые системы, Устойчивое развитие.

Annotation. This article aims to analyze the interconnection between modern financial management and economic stability. The article provides detailed information on the key concepts of financial management, as well as the modern methods and technologies required for its effective implementation. Additionally, it discusses the factors influencing economic stability, the contribution of financial management to economic growth and sustainable development, and the financial management challenges and issues encountered by governments and businesses. The need for implementing modern approaches and technologies in economic management to strengthen economic stability and develop effective strategies to combat financial risks is highlighted.

Keywords: Modern financial management, Economic stability, Financial risk management, Digital finance, Financial technologies (FinTech), Modernization of financial management, Economic growth, International cooperation, Financial systems, Sustainable development.

Kirish. Zamonaviy iqtisodiyotning global va raqamli transformatsiyasi, iqtisodiy o‘zgaruvchanlik va bozor sharoitlarining tobora murakkablashuvi moliyaviy boshqaruv tizimlarini yanada takomillashtirishni taqozo etmoqda. Ayniqsa, yangi texnologiyalar, moliyaviy texnologiyalar (FinTech), sun’iy intellekt (AI) va katta ma’lumotlar (Big Data) iqtisodiy boshqaruvni yanada samarali qilish imkoniyatlarini yaratdi. Bu, o‘z navbatida, moliyaviy resurslarni boshqarish va iqtisodiy barqarorlikni ta’minlashda yangi yondashuvlarni ishlab chiqishga ehtiyojni kuchaytirdi.

Moliyaviy boshqaruvning ahamiyati bugungi kunda beqiyos darajada ortgan. Global bozorlar va iqtisodiy tizimlar tobora bir-biri bilan chambarchas bog‘lanib, bir davlatdagi iqtisodiy o‘zgarishlar boshqa hududlarga ham tezda ta’sir ko‘rsatishi mumkin. Shu sababli, moliyaviy boshqaruvning strategik ahamiyati ham kuchayib bormoqda. Tashkilotlar va davlatlar, moliyaviy resurslarni samarali boshqarish, investitsiyalarni oqilona yo‘naltirish va xatarlarni kamaytirish orqali o‘z

barqarorligini saqlab qolish uchun zamonaviy moliyaviy boshqaruvning innovatsion yondashuvlariga murojaat qilishmoqda.

Iqtisodiy barqarorlik esa mamlakatlarning iqtisodiy siyosati va jamiyatning ijtimoiy farovonligi bilan chambarchas bog‘liq. Barqaror iqtisodiy tizimni yaratish uchun moliyaviy boshqaruvning yuqori darajasi, davlatlar va korxonalarining investitsion siyosatini samarali olib borish, shuningdek, risklarni boshqarish tizimining takomillashtirilishi muhim ahamiyatga ega. Bu omillar iqtisodiy o‘shishni ta’minlash, inflyatsiyani nazorat qilish va byudjet balansini saqlashda to‘g‘ri qarorlar qabul qilish imkoniyatini yaratadi.

Moliyaviy boshqaruvning modernizatsiyasi iqtisodiy barqarorlikni saqlashda asosiy vosita sifatida qaraladi. Hozirgi kunda iqtisodiy barqarorlikni ta’minlash uchun davlatlar, tashkilotlar va korxonalar turli moliyaviy strategiyalarni ishlab chiqmoqda va amaliyotga joriy etmoqda. Xususan, makroiqtisodiy siyosatlar, soliq tizimi, investitsiya strategiyalari va moliyaviy risklarni boshqarishning innovatsion usullari iqtisodiy o‘shishni va barqarorlikni ta’minlashda muhim rol o‘ynaydi.

Shunday qilib, mazkur tadqiqotda moliyaviy boshqaruv va iqtisodiy barqarorlikning o‘zaro aloqasi chuqur tahlil qilinadi. Tadqiqotning maqsadi zamonaviy moliyaviy boshqaruvning samarali usullarini va texnologiyalarini o‘rganish, ularning iqtisodiy barqarorlikka qanday ta’sir qilishi va qanday yangi yondashuvlar yordamida iqtisodiy tizimlarni mustahkamlash mumkinligini aniqlashdan iboratdir.

Tadqiqotning dolzarbligi. Zamonaviy iqtisodiyotda moliyaviy boshqaruvning roli har qachongidan ko‘ra muhim bo‘lib bormoqda. Global iqtisodiy o‘zgarishlar, moliyaviy inqirozlar, va texnologik taraqqiyot davlatlar va tashkilotlar uchun moliyaviy boshqaruv tizimlarini yanada takomillashtirishni taqozo etmoqda. Bu esa iqtisodiy barqarorlikni ta’minlash va rivojlanishni davom ettirish uchun yangi yondashuvlar va strategiyalarni joriy etish zaruratini tug‘diradi.

Moliyaviy boshqaruvning samaradorligi iqtisodiy tizimlarning mustahkamligi, o‘shish va ijtimoiy farovonlikni ta’minlashda muhim ahamiyatga ega. Shuningdek, raqamli transformatsiyalar va innovatsion texnologiyalar sharoitida, moliyaviy boshqaruvning zamonaviy usullari nafaqat korxonalar, balki davlatlar uchun ham moliyaviy barqarorlikni saqlashda ajralmas vosita bo‘lib qolmoqda.

Ushbu tadqiqotda moliyaviy boshqaruv va iqtisodiy barqarorlik o‘rtasidagi bog‘liqlikni tahlil qilish, moliyaviy risklarni boshqarish va barqaror iqtisodiy o‘shishni ta‘minlashda moliyaviy boshqaruvning ahamiyatini o‘rganish dolzarb bo‘lib, ushbu sohadagi ilmiy va amaliy muammolarni hal etishda muhim o‘rin tutadi.

Adabiyotlar tahlili. Zamonaviy moliyaviy boshqaruv va iqtisodiy barqarorlikni tahlil qilishda bir qancha ilmiy adabiyotlar va manbalar asosiy rol o‘ynaydi. O‘zbekiston va xorijiy mamlakatlarning moliyaviy boshqaruv tizimlari, iqtisodiy barqarorlikni ta‘minlashdagi yondashuvlari va amaliyotlari turlicha bo‘lishi bilan birga, bularning o‘zaro o‘rganilishi va tahlil qilinishi ilmiy nuqtai nazardan katta ahamiyatga ega.

O‘zbekistonda iqtisodiy boshqaruvning rivojlanishi va modernizatsiyasi sohasida ko‘plab ilmiy ishlar mavjud. Masalan, Mirziyoyevning iqtisodiy siyosatiga oid maqolalarda moliyaviy boshqaruvning davlat darajasida qanday tashkil etilishi, davlat byudjeti va moliyaviy resurslarni boshqarish, iqtisodiy barqarorlikni ta‘minlashdagi muammolar va ularni bartaraf etish yo‘llari tahlil qilinadi. O‘zbekistonda iqtisodiy barqarorlikni ta‘minlashda davlatning faol moliyaviy siyosati, xususan, soliq tizimi va investitsiya muhiti ustida ishlash orqali muvaffaqiyatlar ko‘rsatilib kelmoqda.

Xorijiy adabiyotlarda, ayniqsa, AQSh, Yevropa va Osiyo mamlakatlarining iqtisodiy boshqaruv va barqarorlik sohasidagi tadqiqotlari keng tarqalgan. Masalan, Joseph E. Stiglitzning "Globalization and Its Discontents" asarida global moliyaviy boshqaruv tizimlarining iqtisodiy barqarorlikka qanday ta‘sir qilishi tahlil qilinadi. Stiglitz moliyaviy inqirozlar va ularning rivojlanayotgan mamlakatlarga ta‘sirini o‘rganib, ularni engish uchun zarur bo‘lgan iqtisodiy siyosat va boshqaruv usullarini tavsiya etadi. Shuningdek, Daniyalik iqtisodchi, Nobel mukofoti laureati Lars Peter Hansening tadqiqotlari moliyaviy modellar va iqtisodiy o‘shishning barqarorligini ta‘minlashdagi yondashuvlarni o‘rganadi. U iqtisodiy barqarorlikni saqlashda moliyaviy boshqaruvning qanday o‘rni borligini va xavf-xatarlarni minimallashtirish uchun ilg‘or texnologiyalarni qo‘llash zarurligini ta‘kidlaydi.

Xorijda moliyaviy boshqaruvning samaradorligini o‘rganish bo‘yicha olib borilgan tadqiqotlar ko‘plab mualliflar tomonidan ilgari surilgan. Masalan, A. Shleifer va R. Vishny "The Grabbing Hand: Government Pathologies and Their Cures" asarida davlat boshqaruvining iqtisodiy barqarorlikka bo‘lgan ta‘sirini tahlil qilgan va davlat moliyaviy siyosatining samaradorligini oshirish uchun tavsiyalar

bergan. Ular, shuningdek, davlatning moliyaviy resurslarni qanday boshqarishi, ularning shaffofligini ta'minlash va iqtisodiy barqarorlikka erishishda davlatning roli haqida muhim fikrlar bildiradilar. Shuningdek, Robert Solowning iqtisodiy o'sish modeliga asoslangan ishlari moliyaviy boshqaruvning iqtisodiy o'sish va barqarorlikka qanday ta'sir qilishini o'rganadi. Solowning o'rganishlarida davlat tomonidan qo'llaniladigan investitsion siyosatlar va infratuzilma rivojlanishi iqtisodiy o'sishning asosiy omillari sifatida ko'rsatilgan.

Xorijiy manbalarda moliyaviy boshqaruvni raqamli texnologiyalar orqali modernizatsiya qilish, moliyaviy tizimlarni mustahkamlash va moliyaviy risklarni boshqarish haqida ham ko'plab tadqiqotlar mavjud. Masalan, "FinTech" sohasidagi ilmiy maqolalar va tadqiqotlar zamonaviy moliyaviy boshqaruvning yangi yondashuvlarini ko'rsatadi. Raqamli transformatsiya va sun'iy intellektning iqtisodiy boshqaruvga ta'siri, ayniqsa, moliyaviy tizimlarning samaradorligini oshirishda o'zining ijobiy natijalarini ko'rsatmoqda. Xorijda joriy etilayotgan bu kabi texnologiyalar nafaqat moliyaviy resurslarni boshqarish, balki iqtisodiy barqarorlikni ta'minlashda ham muhim rol o'ynaydi.

O'zbekiston va xorijiy adabiyotlarni tahlil qilish orqali moliyaviy boshqaruv va iqtisodiy barqarorlikning o'zaro aloqasini chuqurroq tushunish mumkin. Bu tahlil, moliyaviy boshqaruvning yanada samarali yondashuvlarini ishlab chiqish va iqtisodiy tizimlarni barqarorlashtirishda yangi metodologiyalarni joriy etish uchun ilmiy va amaliy jihatdan foydali bo'ladi. Tadqiqotda keltirilgan adabiyotlar, iqtisodiy boshqaruvning turli sohalaridagi ilg'or yondashuvlar va amaliyotlarni tahlil qilish, global moliyaviy tizimlarning ishlash prinsiplari hamda iqtisodiy barqarorlikni ta'minlashning yangi usullari haqida qimmatli ma'lumotlar taqdim etadi.

Munozara. Zamonaviy moliyaviy boshqaruv va iqtisodiy barqarorlikning o'zaro bog'liqligi masalasi bugungi kunda ko'plab iqtisodchilar, moliyaviy mutaxassislar va davlat siyosatchilari tomonidan faol muhokama qilinmoqda. Bu soha nafaqat ilmiy, balki amaliyotda ham muhim o'rin tutadi, chunki moliyaviy boshqaruvning samaradorligi va iqtisodiy barqarorlikni ta'minlashdagi roli bir-biriga chambarchas bog'langan. Moliyaviy boshqaruvda amalga oshiriladigan har qanday o'zgarish yoki yangi yondashuv iqtisodiy barqarorlikka to'g'ridan-to'g'ri ta'sir qiladi.

Birinchi navbatda, moliyaviy boshqaruvning davlatlar va korxonalardagi amaliyotiga oid muammolarni ko'rib chiqish kerak. Ko'plab davlatlar moliyaviy

boshqaruvning samarali mexanizmlarini joriy etishda qiynalayotganini tan olish lozim. O‘zgaruvchan global iqtisodiy sharoitlar, moliyaviy inqirozlar va bozordagi notekisliklar davlatlarning moliyaviy resurslarni samarali boshqarishiga to‘sqinlik qilmoqda. Ayniqsa, rivojlanayotgan mamlakatlarda, shu jumladan O‘zbekistonda, moliyaviy boshqaruv tizimlarini modernizatsiya qilish va iqtisodiy barqarorlikni saqlab qolishdagi qiyinchiliklar o‘z aksini topgan. Bu holat moliyaviy boshqaruvni yanada takomillashtirish va ilg‘or xalqaro tajribalarni o‘rganish zarurligini ko‘rsatadi. Bundan tashqari, iqtisodiy barqarorlikni ta‘minlashda davlatlar o‘rtasidagi farqlar ham o‘zini namoyon etmoqda. Ba‘zi davlatlar iqtisodiy barqarorlikni ta‘minlashda muvaffaqiyatga erishgan bo‘lsa, boshqalari moliyaviy boshqaruvning yetarlicha samarali bo‘lmaganligi sababli iqtisodiy o‘sish va barqarorlikka erisha olmayapti. Masalan, Yevropa Ittifoqi va AQSh kabi rivojlangan davlatlar zamonaviy moliyaviy boshqaruv texnologiyalarini joriy etish orqali o‘z iqtisodiy barqarorligini mustahkamlashda muvaffaqiyat qozongan bo‘lsa, rivojlanayotgan mamlakatlarda bunday texnologiyalarni qo‘llash darajasi pastroq. Bu esa global moliyaviy tizimning barqarorligini ta‘minlash uchun xalqaro hamkorlik va tajriba almashish zaruratini yaratadi. Shu bilan birga, moliyaviy texnologiyalar va raqamli transformatsiyalar iqtisodiy barqarorlikni ta‘minlashda yangi imkoniyatlar yaratmoqda. FinTech, blockchain va sun‘iy intellekt kabi texnologiyalar moliyaviy boshqaruvni yanada samarali va shaffof qilishga yordam beradi. Ammo, bu texnologiyalarni joriy etish nafaqat innovatsion yondashuvlarni talab qiladi, balki ularning ijtimoiy, siyosiy va iqtisodiy ta‘sirini ham hisobga olish zarur. Raqamli texnologiyalarni keng joriy etish, ayniqsa, rivojlanayotgan mamlakatlarda, yangi iqtisodiy barqarorlikni ta‘minlashga qaratilgan salmoqli ijobiy o‘zgarishlarni keltirib chiqarishi mumkin. Biroq, bu jarayonning muvaffaqiyatli bo‘lishi uchun yaxshi rejalashtirilgan siyosatlar, davlatlar o‘rtasida texnologiyalarni almashish va ta‘limning yuqori darajasi kerak bo‘ladi. Shuningdek, iqtisodiy barqarorlikni ta‘minlashda moliyaviy risklarni boshqarishning ahamiyati oshmoqda. Xalqaro miqyosda risklarni samarali boshqarish tizimlarini joriy etgan davlatlar moliyaviy barqarorlikni mustahkamlashda muvaffaqiyatga erishgan. Moliyaviy inqirozlarning oldini olish uchun samarali risk menejmenti tizimi zarur. Risklarni boshqarishda eng ilg‘or yondashuvlardan biri, bu risklarni oldindan tahlil qilish va ularga qarshi profilaktik choralar ko‘rishdir. Bu jarayonda, xususan, raqamli texnologiyalar va ma‘lumotlarni tahlil qilishning yangi usullari muhim o‘rin

tutadi. Shu bilan birga, iqtisodiy barqarorlikni ta'minlashda global moliyaviy boshqaruv tizimlarining muvofiqlashtirilishi muhimdir. Moliyaviy inqirozlar va global iqtisodiy notekisliklar o'rtasidagi aloqani ko'rib chiqishda, xalqaro hamkorlikning ahamiyati oshmoqda. Hozirgi kunda bir mamlakatdagi moliyaviy inqirozning ta'siri boshqa mamlakatlarga tarqalishi mumkin, shuning uchun global iqtisodiy boshqaruvni yanada mustahkamlash va barcha davlatlar o'rtasida hamkorlikni kengaytirish zarurati mavjud.

Moliyaviy boshqaruv va iqtisodiy barqarorlik o'rtasidagi o'zaro aloqani yanada chuqurroq o'rganish va tahlil qilish, iqtisodiy siyosatlarni ishlab chiqishda va amaliyotda moliyaviy risklarni samarali boshqarishda yangi yondashuvlarni qo'llash uchun zarur bo'ladi. Tadqiqot natijalari, davlatlar va tashkilotlarga o'z moliyaviy boshqaruv tizimlarini takomillashtirish, barqaror iqtisodiy o'sish va rivojlanishni ta'minlashda qo'llaniladigan yangi strategiyalarni ishlab chiqishda yordam beradi.

Xulosa. Zamonaviy moliyaviy boshqaruv va iqtisodiy barqarorlik o'rtasidagi bog'liqlik muhim ilmiy va amaliy ahamiyatga ega. Moliyaviy boshqaruvning samarali texnologiyalari va usullari iqtisodiy barqarorlikni ta'minlashda asosiy rol o'ynaydi. Xususan, raqamli texnologiyalar, sun'iy intellekt va moliyaviy risklarni boshqarishning ilg'or usullari moliyaviy tizimlarni samarali modernizatsiya qilish imkonini beradi. Rivojlanayotgan mamlakatlar, jumladan O'zbekiston, moliyaviy boshqaruvni takomillashtirish, global iqtisodiy inqirozlardan himoyalaniish va barqaror iqtisodiy o'sishni ta'minlash uchun zamonaviy yondashuvlarni joriy etish zarur. Shuningdek, xalqaro hamkorlik va tajriba almashish iqtisodiy barqarorlikni ta'minlashda katta ahamiyatga ega. Tadqiqot natijalari, ilg'or texnologiyalarni qo'llash va moliyaviy boshqaruvni modernizatsiya qilish orqali iqtisodiy barqarorlikni oshirish uchun zarur strategiyalarni ko'rsatadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Akhundov, I. T. (2015). Moliyaviy boshqaruvning asosiy prinsiplari — Tashkent: Iqtisodiyot va moliya nashriyoti.
2. Anderson, E., & Brown, M. (2020). Financial Management: A Global Perspective. New York: McGraw-Hill.

3. Azimov, M. S. (2018). Iqtisodiy barqarorlik va uning ta'minlanishi: nazariy va amaliy jihatlar — Tashkent: O'zbekiston Milliy Universiteti.
4. Baxramov, Z. D. (2021). Moliyaviy tizimlar va barqaror iqtisodiy rivojlanish — Tashkent: Iqtisodiy bilimlar nashriyoti.
5. Black, K., & Wright, J. (2019). Principles of Financial Management. London: Pearson Education.
6. Drucker, P. F. (2006). The Practice of Management. New York: Harper & Row.
7. G'aniyev, D. B. (2020). Moliyaviy boshqaruv va iqtisodiy barqarorlik — Tashkent: “Iqtisodiyot” nashriyoti.
8. Kiyosaki, R. T. (2004). Rich Dad Poor Dad: What the Rich Teach Their Kids About Money That the Poor and Middle Class Do Not. New York: Warner Books.
9. Mollah, M. A., & Mahmud, A. (2017). Impact of Financial Management on Economic Stability. Journal of Business and Economic Studies, 12(3), 45-58.
10. O'rmonov, S. F. (2017). Moliyaviy boshqaruv va iqtisodiy barqarorlik: O'zbekistonning tajribasi — Tashkent: Akademya nashr.
11. Stiglitz, J. E. (2002). Globalization and its Discontents. New York: W.W. Norton & Company.
12. Toshpulatov, R. K. (2019). Iqtisodiy barqarorlik va moliyaviy boshqaruv — Tashkent: O'zbekiston Respublikasi Oliy Majlisi nashriyoti.
13. Zhu, Y. & Hu, J. (2021). Financial Risk Management in Emerging Economies. Beijing: China Financial Publishing House.